

Møte torsdag den 10. februar kl. 11.03

President: Å g o t V a l l e

D a g s o r d e n (nr. 17):

1. Innstilling frå kommunalkomiteen om lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom EL & IT Forbundet og Tekniske Entreprenørers Landsforening i forbindelse med tariffrevisjonen 2004 (Heisoverenskomsten) (Innst. O. nr. 47 (2004-2005), jf. Ot.prp. nr. 45 (2004-2005))
2. Referat

S a k n r . 1

Innstilling frå kommunalkomiteen om lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom EL & IT Forbundet og Tekniske Entreprenørers Landsforening i forbindelse med tariffrevisjonen 2004 (Heisoverenskomsten) (Innst. O. nr. 47 (2004-2005), jf. Ot.prp. nr. 45 (2004-2005))

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [11:04:23] (leiar i komiteen og ordførar for saka): Det er eit breitt fleirtal i komiteen, alle parti unnateke SV, som støttar Regjeringa sitt forslag i denne saka.

Heile komiteen viser til at Noreg har ratifisert fleire ILO-konvensjonar som vernar om streikeretten. Vi ynskjer difor å påpeika at det forpliktar den til kvar tid sitjande regjering til å visa stor varsemnd med å gripa inn i ein arbeidskonflikt.

Ifølgje Regjeringa si orientering om arbeidstvisten mellom EL & IT Forbundet og Tekniske Entreprenørers Landsforening grunngir Regjeringa sitt forslag med at konflikten, som no har vart i fem månader, inneber ein raskt aukande tryggleiksrisiko, slik det blir rapportert ifrå Statens bygningstekniske etat.

Dei mest openberre sakene om bruk av tvungen lønnsnemnd som vi har behandla i denne salen, har dreidd seg om anten fare for liv og helse eller store samfunnskostnader. Men det er òg slik at det er lang tradisjon for å leggja til grunn Regjeringa sine vurderingar når det gjeld spørsmål om tvungen lønnsnemnd. Difor støttar altså eit breitt fleirtal forslaget. Vi ynskjer at denne praksisen skal fortsetja, at det er Regjeringa sine vurderingar som skal leggjast til grunn.

Så gjer fleirtalet i komiteen det uvanlege å gi uttrykk for ei uro i høve til kva for konflikter og påfølgjande samfunnskostnader og ulemper som kan oppstå framover, dersom Regjeringa ikkje tek initiativ til å sikra lønns- og arbeidstilhøva på norske arbeidsplassar. Arbeidarpartiet, SV og Senterpartiet ber Regjeringa leggja fram forslag mot sosial dumping. Vi har hatt eit breitt engasjement både før og i samband med EØS-utvidinga, og har påpeikt det presset som kan oppstå på arbeids- og tenestemarknaden dersom ein ikkje her gjer noko. I samband med ei sak i fjor vår vart det fremma konkrete forslag både i Stortinget og i Odelstinget, konkrete lovforslag som eg meiner

ville sikra norske arbeids- og lønnsstilhøve på ein langt betre måte enn den tilbakelente haldninga som Regjeringa då viste, og som Regjeringa framleis dessverre viser.

Vi peiker spesielt på behovet for å implementera ILO-konvensjon nr. 94. Det vil innebera norske lønns- og arbeidstilhøve i statleg og kommunal verksemd, og det er altså ein konvensjon som allereie er ratifisert frå norsk side, men som ikkje er implementert. Vi meiner det i seg sjølv vil gi ein viktig signaleffekt.

Så har Høgre, Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti ein merknad der dei reagerer på at fleirtalet kjem med denne oppfordringa til Regjeringa. Dei viser til den same saksbehandlingspross som fleirtalet i komiteen viser til, nemleg dei merknadene og forslaga som ligg i Innst. S. nr. 149 for 2002-2003 og Innst. O. nr. 64 for 2003-2004.

Eg vil berre nok ein gong nytta høvet til å oppfordra både statsråd Høybråten og Regjeringa til at dei tek den utviklinga som vi no ser i norsk arbeidsliv, på alvor, og at dei gjer meir enn det dei har gjort så langt, for å sikra norske lønns- og arbeidsvilkår.

Karin Andersen (SV) [11:09:47]: SV går imot innstillingen fra komiteen og tilrådingen fra Regjeringen om å bruke tvungen lønnsnemnd i denne konflikten. Det gjør vi ved å svare på det spørsmålet som Stortinget har blitt stilt: Vilkåret for tvungen lønnsnemnd er ikke til stede. Vilkåret for tvungen lønnsnemnd er at liv og helse er i fare, eller at så store samfunnsinteresser står på spill at det ikke er tilrådelig at konflikten fortsetter. Ingen av delene har Regjeringen lagt på bordet. Derfor er vilkåret ikke til stede. Det er trist at Arbeiderpartiet og Senterpartiet da føler seg mer forpliktet av en tradisjon i Stortinget til å følge Regjeringen enn at de ser på det oppdraget de faktisk har, nemlig å se om liv og helse er i fare eller at store samfunnsinteresser står på spill.

Stortinget skal ikke ta stilling til innholdet i konflikten, men som politiske partier er det lov å mene noe om innholdet i konflikten. Det tror jeg regjeringspartiene gjør, det tror jeg Regjeringen gjør, og det er vel det vi har sett et resultat av når loven kom på det tidspunktet som den gjorde. Det at man tar avstand fra at man mener noe om innholdet i konflikten, synes jeg er litt søkt.

SV har hatt et klart standpunkt i denne saken lenge, fordi vi støtter kampen mot sosial dumping. Sosial dumping er ikke noe som kom inn i norsk arbeidsliv med polakkene. Det kom før, det har vært der før, og det er altså i ferd med å bre seg en situasjon i norsk arbeidsliv der lønnsforhold og arbeidsforhold er truet. Men ikke nok med det: Det er i ferd med å bli en uoversiktlig situasjon der det også kan utvikle seg slik at seriøse bedrifter blir utkonkurrert av bedrifter som ikke følger spillereglene. Det er ganske alvorlig. Det er mulig å gjøre noe med det.

Etter min vurdering kunne denne konflikten ha vært løst på et langt tidligere tidspunkt hvis Regjeringen hadde fulgt opp det de sier de er enige om, nemlig at de er imot sosial dumping i Norge, med å forsterke regelverket, med å implementere ILO-konvensjonen og med å gi fagbevegelsen innsyn i lønns- og arbeidsvilkår, slik at det hadde vært mulig å kontrollere at man faktisk gjør det man sier.

(Karin Andersen)

Så lenge man velger ikke å gjøre det, er det et klart signal om at det skal være norske lønns- og arbeidsvilkår, bare er et politisk utsagn som man ikke har tenkt å følge opp i praksis, mens man – for å si det sånn – lar det skli ut ved at lønningene blir presset ned, at arbeidsvilkårene blir dårligere. For å si det slik: Det regelverket som skulle gjøre det trygt på norske arbeidsplasser, smuldrer opp. Det signalet har nok blitt oppfattet. Jeg tror vi kommer til å se saker på dette området som de fleste vil føle er en utvikling som man ikke ønsker i Norge.

SV kommer til å stemme imot loven. Men jeg har en oppfordring til både Arbeiderpartiet og Senterpartiet, men kanskje spesielt til Regjeringen, om å gjøre alvor av sine utsagn om at det skal være norske lønns- og arbeidsvilkår i norsk arbeidsliv.

Steinar Bastesen (Kp) [11:13:52]: Kystpartiet vil arbeide for at import av utenlandsk arbeidskraft ikke skal brukes til å presse lønninger og arbeidsmiljø i Norge. En brutal konkurranse mellom nordmenn og utlendinger om arbeid og velferd vil kunne skape konflikter mellom ulike folkegrupper i Norge. Vårt land bør derfor melde seg ut av EØS, som innebærer et felles arbeidsmarked med hele EU-området. Innvandringsstoppen bør gjeninnføres overfor hele EU-området.

Konflikten mellom NHO og heismontørene gjelder et av de grunnleggende prinsipper som etter Kystpartiets oppfatning også bør gjelde som et ufravikelig vilkår når man først har en tilknytning til EU gjennom vår EØS-avtale, nemlig at alle som arbeider eller utfører tjenester her i landet, skal lønnes i samsvar med norske lønns- og tariffavtaler og ikke vertslandets.

Åpner man for at arbeidere og tjenesteytere skal kunne arbeide og operere her i landet på utenlandske lønns- og arbeidsvilkår, vil dette utvilsomt svekke de hardt opparbeidede rettighetene som den norske fagrørsla og andre faglige organisasjoner innenfor fiske og landbruk har arbeidet fram.

Det har vært en viktig forutsetning for dagens samfunn at vi har hatt sterke organisasjoner. Jeg vil vise til at de samme kreftene som ønsker å åpne for sosial dumping, også ønsker å fjerne fagrørsla og de faglige organisasjonene innenfor fiske og landbruk. Jeg vil her nevne fjorårets oppsigelse av Hovedavtalen for fiskerinæringen.

Kystpartiet ønsker ikke å støtte en politikk som svekker organisasjonene, tvert imot. Kystpartiet har i alle år støttet opp under fagforeningsfradraget nettopp på grunn av at medlemmene i de faglige organisasjonene, som er med på å opprettholde disse, skal få kompensert for sine utgifter med å holde oppe sterke faglige organisasjoner som viser ansvar overfor både medlemmer og samfunn.

Kystpartiet har vært svært kritisk til den utbredte bruken av tvungen lønnsnemnd, fordi den svekker næringsaktørenes ansvar for å finne løsninger som både de og samfunnet kan leve med.

Det er imidlertid innenfor det norske systemet et vilkår for tvungen lønnsnemnd at liv og helse er satt i fare. Kystpartiet kan ikke se at det er lagt fram dokumentasjon på at

denne konflikten har satt liv og helse i fare, selv om man som tredjepart naturligvis blir rammet av denne konflikten.

Man bør også være oppmerksom på at dagens lønnsnemndordning ikke vil kunne gå inn på de prinsipielle sidene ved EU-arbeidernes lønns- og arbeidsvilkår, noe som er konfliktenes kjernepunkt.

Kystpartiet vil på bakgrunn av disse momentene gå imot lovforslaget om tvungen lønnsnemnd i konflikten mellom NHO og heismontørene.

For øvrig er vi imot at Norge skal selges bit for bit!

Statsråd Dagfinn Høybråten [11:17:58]: Det er partene i arbeidslivet som har ansvaret for inntektsoppgjørene og for arbeidsfreden. Samfunnet må normalt tåle de ulemper en lovlig arbeidskonflikt fører med seg. Det er likevel allment akseptert at det er grenser for hvor store konsekvenser en arbeidskamp skal ha for samfunnet, og når denne grensen nås, har regjering og storting rett og plikt til å gripe inn.

Konflikten mellom heismontørene og heisbedriftene startet 24. august 2004 i forbindelse med revisjon av Overenskomsten for heisfaget.

Partene forhandlet og var til mekling i mai og juni. Da meklingen ble avsluttet 29. juni uten at det var oppnådd noe resultat, ble det ikke iverksatt arbeidskamp umiddelbart. Partene besluttet i stedet å møtes igjen etter ferien, og ny mekling ble gjennomført 23. august. Men heller ikke denne gangen lyktes det å oppnå enighet, og konflikten var et faktum den 24. samme måned.

Til å begynne med ble 90 heismontører tatt ut i streik, konsentrert om virksomheter i Oslo og Bergen. Heistjenesten AS, heismontørenes eget «streikefirma», ble satt i drift samtidig med at streiken ble iverksatt. Under skiftende navn har dette firmaet vært i aktivitet siden første gang det var konflikt om heisoverenskomsten i 1937–1938.

Konflikten ble deretter gradvis utvidet, først ved at TELFO 13. september 2004 iverksatte lockout for 137 heismontører. 25. oktober ble 21 heismontører tatt ut i streik, 23. november ble lockouten utvidet ved at ytterligere 225 heismontører ble utestengt, og 1. desember ble ytterligere åtte arbeidstakere tatt ut i streik. På dette tidspunktet var 481 av 608 heismontører ute i konflikt, 119 i streik og 362 i lockout.

De mest akutte konsekvensene av konflikten ble for en stor del avverget ved hjelp av Heistjenesten AS og ved dispensasjoner fra arbeidsgiversiden. Etter utvidelsen i november fikk imidlertid konflikten et større omfang, og konsekvensene for enkeltpersoner og andre utenforstående ble mer merkbare. Jeg innkalte partene til møte 21. desember og fikk en orientering om konflikten. Under henvisning til de etter hvert betydelige ulempene som konflikten medførte for alle som er avhengig av heis, oppfordret jeg partene på det sterkeste om å komme fram til en løsning. Også Riksmeklingsmannen sonderte situasjonen ved flere anledninger, men uten å finne grunnlag for ny mekling.

Fordi konflikten varte så lenge, ble det to sider i forhold til liv og helse som måtte vurderes: Fare for liv og

helse på grunn av heiser som stanset, og sikkerhetsrisikoen ved heiser som fortsatt gikk på tross av manglende vedlikehold og tilsyn. Farlige heisanlegg representerer en økt ulykkesrisiko og dermed fare for liv og helse. De daglige rapportene fra Statens helsetilsyn gav ikke indikasjoner på fare for liv og helse på grunn av heiser som stod, selv om rapportene påpekte de økende ulempene konflikten hadde for bevegelsehemmede.

I brev av 22. desember mente Statens bygningstekniske etat, som er ansvarlig myndighet i forhold til sikkerheten ved heisanlegg, at det nok ikke forelå noen akutt personfare på grunn av manglende vedlikehold, men at det på lang sikt ville bety en forringelse av kvaliteten på heisanlegg.

Utover i januar gikk Heiskontrollen ut og advarte mot konsekvensene av det manglende vedlikeholdet og faren for at heiser ble igangsatt etter driftsstopp uten nødvendig ettersyn. Den 20. januar mottok departementet et nytt brev fra Bygningstekniske etat som gjorde meg svært bekymret. I brevet meldte Bygningstekniske etat om en uavklart og alvorlig sikkerhetssituasjon, bl.a. på grunnlag av den akselererende sikkerhetsmessige effekten av manglende vedlikehold og service, sikkerhetsrisikoen ved at heiser som burde vært stanset, «skrangler og går», og faren for et permanent redusert sikkerhetsnivå ved norske heisanlegg. – Å sitte med et slikt brev hvis det skulle skje en ulykke, er et stort ansvar å bære.

På bakgrunn av disse alvorlige forholdene, sett i sammenheng med de store ulempene konflikten hadde for bevegelsehemmede og andre som er avhengig av heis, og at den allerede svært langvarige konflikten virket helt fastlåst, besluttet Regjeringen å fremme forslag om tvungen lønnsnemnd. Det er mitt syn at inngrepet, med så alvorlige sikkerhetsmessige konsekvenser, som kunne medføre en fare for liv og helse, ligger innenfor rammen av de folkerettslige konvensjoner vi er bundet av.

Jeg registrerer at komiteen i innstillingen understreker at de vanligvis ikke tar stilling til verken grunnlaget for en konflikt eller til hvordan selve konfliktsituasjonen håndteres av partene. Etter mitt syn er det ikke grunnlag for å gjøre det i denne saken heller. Et inngrep i en lovlig arbeidskamp kan aldri begrunnes i hvilket syn man har på grunnlaget for konflikten. Regjeringens forslag om tvungen lønnsnemnd er utelukkende basert på de alvorlige konsekvensene arbeidskonflikten fikk og kunne få. Jeg finner det derfor ikke riktig, i tilknytning til saken vi nå behandler, å gå inn i en diskusjon om Regjeringens holdning til problemstillingene rundt sosial dumping. Det er spørsmål som vi i høyeste grad vil komme tilbake til i en annen sammenheng, og som jeg som statsråd akter å ha et aktivt forhold til.

Per Sandberg (FrP) [11:23:09]: Denne type konflikter er komplisert. Fremskrittspartiet har også i denne saken vært i tvil om hvorvidt det ville være riktig å gripe inn med tvungen lønnsnemnd. Men de påstandene som kom fra SVs representant om at flertallet i komiteen gjør dette bare med bakgrunn i tradisjon, blir jo litt misvisende.

Statsråden redegjorde for grunnlaget for at flertallet i komiteen også denne gangen støtter tvungen lønnsnemnd, selv om det kanskje kan betegnes som noe betenkelig å gjøre det i denne situasjonen. Når det er sagt, vil jeg også få lov til å utdype litt det som mindretallet i komiteen, men som sannsynligvis da er et flertall i salen, sier i sine merknader i innstillingen. Vi finner det rett og slett ikke nødvendig, og rett og slett uakseptabelt, at den politiske vinklingen skal brukes som et argument i denne typen innstilling.

Men jeg registrerer at det er noen som i denne sammenheng prøver å framstille det som om noen partier er fraværende i kampen mot sosial dumping. Det synes jeg er beklagelig, særlig ut fra de lange debattene og de tunge sakene som vi hadde til behandling i 2004. Da hadde alle partiene anledning og mulighet til å fremme – og gjorde det – sine synspunkter og sine forslag. Da fikk vi en avklaring i Stortinget i forhold til utvidelsen av EØS.

Så kan man si at noen andre partier heller ikke nådde fram med sine hovedprioriteringer i forhold til den type utfordringer. Fremskrittspartiet tapte også på en rekke områder der, men vi ser ikke noe grunnlag for å ta det opp i forbindelse med en slik sak som denne. Hvis vi skulle gjort det, ville vi sannsynligvis bedt Regjeringen fremme en egen sak om det som går på sosial dumping. Og kanskje er det nødvendig snart, for jeg vil gjerne få mange partier til å definere hva som er sosial dumping. Det er kanskje her den store uenigheten er.

Jeg må innrømme at da vi behandlet disse sakene i 2004, var Fremskrittspartiet og jeg meget betenkt – meget betenkt over den eventuelle utviklingen vi måtte få med økende arbeidsinnvandring fra de nye EU-landene. Sånn sett må jeg si at det er litt tørt i å se på statistikk og utvikling. Selv om vi altså opplever 40 pst. økning i arbeidsinnvandring fra disse landene i løpet av ett år, har de områdene i norsk næringsliv som vi kanskje trodde skulle få den største utfordringen – bygg, anlegg og teknisk – hatt en reduksjon i arbeidsledigheten på 16 pst. Rapportene sier ingen ting om hvordan prisutviklingen har vært i den samme perioden, det kunne det vært interessant å vite. Det kan kanskje være slik at det har kommet alle forbrukerne til gode. Det vet vi ingen ting om før vi får et bredere grunnlag å vurdere det på.

Men hvis vi får rapporter om en enorm utvikling i forhold til sosial dumping, i den forstand at norske arbeidstakere mister arbeidsplassene rett og slett fordi utenlandsk arbeidskraft konkurrerer dem ut gjennom å jobbe for lavere lønn, da må det reageres.

Det er også grunn til å nevne at det finnes verktøy i dag som faktisk regulerer det som mange omtaler som norske lønns- og arbeidsvilkår. Etter min oppfatning er det slik at hvis man jobber i Norge, så jobber man under norske lønns- og arbeidsvilkår. Og vi har lover som regulerer akkurat dette området, hvis arbeidsgivere eller arbeidstakere bryter disse forutsetningene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 299)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten**: Odelstinget går da til votering.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

L o v

om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom EL & IT Forbundet og Tekniske Entreprenørers Landsforening i forbindelse med tariffrevisjonen 2004 (Heisoverenskomsten)

§ 1

Twisten mellom EL & IT Forbundet og Tekniske Entreprenørers Landsforening i forbindelse med tariffrevisjonen 2004 (Heisoverenskomsten) skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

Reglene i lov 19. desember 1952 nr. 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister får tilsvarende anvendelse.

§ 2

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans eller blokade til løsning av tvisten.

§ 3

Loven trer i kraft straks.

Loven opphører å gjelde når Rikslønnsnemnda har avsagt kjennelse i tvisten.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 58 mot 12 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 12.35.29)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten regner med at Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet vil gå imot.

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at det var avgitt 53 stemmer for lovens overskrift og loven i sin helhet og 11 stemmer imot.

(Voteringsutskrift kl. 12.35.55)

Steinar Bastesen (Kp) (fra salen): Jeg glemte å trykke på knappen.

Presidenten: Lovens overskrift og loven i sin helhet er da bifalt med 53 mot 12 stemmer.

Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

S a k n r . 2

Referat

1. (63) Forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm, Ulf Erik Knudsen og Per Sandberg om lov om endring i lov 5. mars 2004 nr. 12 om konkurranse mellom foretak og kontroll med foretakssammenslutninger (konkurranseloven) (Ny bestemmelse om kontroll og opplysningsplikt for viktige aktører i dagligvaremarkedet) (Dokument nr. 8:40 (2004-2005))
Enst.: Sendes familie-, kultur- og administrasjonskomiteen.

Møtet hevet kl. 11.40.
